II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 21 päivänä toukokuuta 1997,

Itävallan suunnitelmasta myöntää yritykselle Hoffmann-La Roche tukea sairaalloisen lihavuuden (adipositas) hoitoon tarkoitetun lääkkeen, Orlistatin, kehittämistä varten

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(98/251/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 61 artiklan 1 kohdan,

on antanut niille, joita asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa,

sekä katsoo seuraavaa:

I. ASIASELOSTUS

A. Tausta

Kirjeellä 2 päivältä lokakuuta 1995 Itävallan viranomaiset ilmoittivat komissiolle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti tukihankkeesta yritykselle Hoffmann-La Roche, jäljempänä 'HLR', sairaalloisen lihavuuden hoitoon tarkoitetun lääkeen kehittämistä varten.

Komissio ilmoitti kirjeellä 5 päivältä maaliskuuta 1996 Itävallan hallitukselle menettelyn aloittamisesta EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Monikansallinen yritys HLR on kehittänyt vuodesta 1986 sairaalloisen lihavuuden hoitamiseksi uutta lääkettä, Orlistatia. Lokakuussa/marraskuussa 1992 HLR ja Itävallan valtion määräysvallassa oleva kemianteollisuuden yritys Chemie Linz, jäljempänä 'CL', tekivät yhteistyösopimuksen Orlistatin valmistamisesta.

Tämä sopimus koskee Linziin rakennettavaa tehdasta, jossa tuotettaisiin Orlistatin valmistuksessa keskeistä "Hydoxy-Beta-Lacton"-nimistä ainetta. Sopimus käsittää useita vaiheita perustavaa laatua olevista suunnittelutöistä (ne aloitettiin elokuussa 1992 jo ennen sopimuksen allekirjoittamista) aina rakentamiseen ja käyttöönottoon sekä kyseisen välituotteen valmistamiseen asti (joka on tarkoitus aloittaa vuonna 1998 kymmeneksi vuodeksi). Koko tuotanto on tarkoitus viedä Sveitsiin, jossa Orlistatia valmistettaisiin.

Hankkeelle suunniteltu tuki voidaan jakaa kahteen osaan, 300 miljoonan Itävallan šillingin suuruiseen tutkimus- ja kehitystukeen ja 78 miljoonan Itävallan šillingin suuruiseen ympäristönsuojelutukeen. Tukien myöntämisestä vastaavat periaatteessa liittovaltion, osavaltioiden ja kunnalliset viranomaiset. Itävalta arvioi tuen intensiteetiksi 5,3 prosenttia, koska hankkeen kokonaiskustannukset (investointi + tutkimus ja kehitys) ovat 7 124,9 miljoonaa Itävallan šillinkiä.

Komissio päätti aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn seuraavista syistä:

— Jo 18 päivänä lokakuuta 1994 oli ilmoitettu aikomuksesta myöntää samansuuruinen investointituki kuin nyt käsiteltävässä tapauksessa, vaikka CL:n tehdas

sijaitsee alueella, jolle ei voida myöntää aluetukea. Kun ilmeni, että komissio EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti aloittaisi menettelyn, jonka tuloksena todennäköisesti olisi kielteinen päätös, Itävalta perui ilmoituksensa.

— Suunnitellun tuen tutkimus- ja kehittämistyöhön osalta komissio oli ilmaissut epäilyksensä sen yhteensopivuudesta yhteisön puitteiden tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävän valtion tuen kanssa ([1]). Ennen kaikkea tutkimus- ja kehitystoimintaan oli sisällytetty yleisiä kuluja. Tekniset yksityiskohdat ja tiedot selvistä teknisistä tavoitteista puuttuivat. Kannustavia vaikutuksia ja tuen tarpeellisuutta ei ollut lisäksi perusteltu selkeästi.

— Ympäristönsuojelutuen osalta oli kuvattu yleisluonteisesti suunnitellut tekniset toimenpiteet, mutta tarkemmat tiedot tukeen oikeuttavista kustannuksista samoin kuin investointituen ja ympäristönsuojelun parantamisen välisestä yhteydestä puuttuivat.

— CL:n henkilöstön lisäkoulutukseen tarkoitetun 5 miljoonan Itävallan šillingin suuruisen uudelleenkoulutustuen suhteen komissio oli kehottanut Itävaltaa osoittamaan oikeudellisten ja hallinnollisten määräysten perusteella, että kaikki Itävallassa sijaitsevat yritykset voivat saada kyseistä tukea objektiivisin, syrjimättömin perustein.

— CL:n tappioiden vuoksi komissio esitti lopuksi kysymyksen, voidaanko Itävallan viranomaisten ehdotusta myöntää HLR:lle tukea Linzin toimipistettä varten ehkä pitää epäsuorana valtion tukena CL:n hyväksi.

Itävalta toimitti komissiolle 26 päivänä huhtikuuta 1996 saapuneella kirjeellä huomautuksensa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta. Itävallan viranomaisten ja komission välillä pidettiin kokous 19 päivänä syyskuuta 1996. Lisäksi komissio sai 31 päivänä lokakuuta ja 20 päivänä marraskuuta 1996 lisää kirjallisia tietoja.

Muille jäsenvaltioille ja niille, joita asia koskee, ilmoitettiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ([2]) julkaistussa komission tiedonannossa menettelyn aloittamisesta, ja samalla niitä kehotettiin toimittamaan asiaa koskevat huomautuksensa, joita ei kuitenkaan saapunut yhtään.

B. **Yritys**

HLR on vuonna 1886 perustettu maailmanlaajuisesti johtava farmasian alan yritys, jolla on toimintaa neljällä alalla: lääkkeet, vitamiinit ja hienokemikaalit, diagnostiikka sekä makuaineet. Se toimii lääketieteen alalla korkealaatuisten tuotteiden ja palveluiden tutkimuksen, kehityksen, valmistuksen ja markkinoinnin alueilla. Lääkkeet ovat yrityksen suurin toiminta-ala. Niiden osuus yhtymän liikevaihdosta oli 63 prosenttia vuonna 1995.

HRL-yhtymällä on yli 50 000 työntekijää, joista noin 50 prosenttia työskentelee Euroopassa ja 30 prosenttia Pohjois-Amerikassa. Yrityksen liikevaihto vuonna 1995 oli 8,5 miljardia ecua (vuonna 1996 se nousi 9,4 miljardiin ecuun), ja nettovoitto kasvoi vuoden 1990 555 miljoonasta ecusta 2 miljardiin ecuun vuonna 1995 eli yli kolminkertaistui. Vuonna 1995 liikevaihdosta 37 prosenttia tuli Euroopasta, 37 prosenttia Pohjois-Amerikasta, 14 prosenttia Aasiasta ja 3 prosenttia Afrikasta, Australiasta ja Tyynenmeren alueelta.

HLR:n onnistunut innovaatiotoiminta perustuu pääasiassa runsaaseen panostukseen tutkimukseen ja kehitykseen. Vuonna 1995 yritys käytti tähän tarkoitukseen noin 1,34 miljardia ecua eli noin 16 prosenttia liikevaihdostaan. Lääkkeiden alalla tutkimus- ja kehityskustannukset ylittivät liikevaihdon 20 prosentilla. Yrityksen antamien tietojen mukaan uuden lääkkeen markkinoille saattaminen kestää nykyään noin 10 vuotta ja maksaa 260 miljoonaa ecua. HLR sijoittaa suuren osan voitoistaan tutkimukseen ja kehitykseen ja sitä kautta yrityksen tulevaisuuteen.

Yrityksen esitteiden mukaan HLR suhtautuu turvallisuus- ja ympäristökysymyksiin yhtä perusteellisesti ja vastuuntuntoisesti kuin tuotteiden laatua ja tuottavuutta koskeviin kysymyksiin. Tämä näkökohta on kiinteä osa yrityspolitiikkaa. Mahdollisten riskien selvittämiseksi tehdään ennen kaikkea riskianalyysejä, ja ympäristönsuojelun alalla keskitytään ympäristön saastumisen ehkäisemiseen. Vuonna 1995 (ympäristön)suojelutoimenpiteisiin käytettiin yhteensä 399 miljoonaa ecua (lähes neljä prosenttia liikevaihdosta).

C. **Jäsenvaltioiden välisen kaupan tarkastelu**

a) *Lihavuuden hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden kehityssuuntauksia*

Lihavuutta voidaan periaatteessa hoitaa — eli vähentää todellista tai kuviteltua ylipainoa — farmakologisesti eli käyttämällä erilaisia ruumiin painoon vaikuttavia biokemiallisia keinoja. Tällainen hoito vaikuttaa useisiin ruumiinosiin, kuten aivoihin, rasvakudokseen, lihaskuituihin sekä suoliston epiteelisoluihin. Jos edes yhdellä tällaisella välineellä saavutetaan riittävää kliinistä hyötyä, tämä voi useimpien asiantuntijoiden mielestä johtaa kaupallisen tuotteen syntyyn.

([1]) EYVL C 45, 17.2.1996, s. 5
([2]) EYVL C 168, 12.6.1996, s. 2

Vuosikausia tutkittiin erilaisia keinoja, esimerkiksi pyrittiin estämään rasva-aineita pilkkovien entsyymien toiminta (niin kutsutut lipaasit), jotka hajottavat suolistossa ravinnon mukana nautittuja rasvoja, tai edistämään kehon rasvanpolttoa (termogeneesi). Tietämys lihavuuden molekyylibiologisista syistä on lisääntynyt viime vuosina lihavuutta aiheuttavan geenin löytymisen jälkeen. Viime aikoina tällä alalla on kehitetty muun muassa seuraavia lääkkeitä:

Knoll Pharmaceuticals (joka syntyi, kun BASF otti haltuunsa Boots Pharmaceuticalsin vuonna 1995) kehitti "Sibutraminen", ja Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkevirasto Food and Drug Administration hyväksyi sen markkinoillesaattamisen. Lääke nostaa serotoniinin ja noradrenaliinin määrää aivoissa (molemmat hillitsevät ruokahalua). Se lisää kylläisyyden tunnetta ja vähentää siten ruokahalua. Oletetaan myös, että se lisää energiankulutusta. Sibutramine kehitettiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Knollsin Nottinghamin tuotantolaitoksessa, jossa sitä on tarkoitus valmistaa Cramlingtonin lisäksi. Yritys on hakenut lupaa lääkkeen saattamiseksi markkinoille Euroopassa. Vuonna 1996 Food and Drug Administration antoi luvan ranskalaisen laboratorion Servierin kehittämälle lihavuuden hoitoon tarkoitetulle lääkeaineelle Isomeridelle (deksenfluramiini). Aine vähentää ruokahalua nostamalla serotoniinin määrää aivoissa, ja sitä valmistaa Interneuron Pharmaceuticals tuotenimellä "Redux".

Brittiläinen yritys Alizyme kehittää useita lääkeaineita (niin kutsuttuja lipaasien salpaajia), joilla pyritään estämään rasva-aineita suolistossa pilkkovien entsyymien toiminta, jotta vähennettäisiin kehon keräämän rasvan määrää. HLR on valinnut ensimmäisenä yrityksenä tämän keinon ja hakenut lupaa lipaasien muodostumista estävälle Orlistatille uutena lääkkeenä.

Saksalainen Boehringer Ingelheim ja tanskalainen Novo Nordisk tekivät monivuotisen tutkimussopimuksen lihavuuden hoitoon tarkoitettujen lääkeaineiden kehittämisestä. Sopimuksen tavoitteena on erityisesti kehittää aineita, joilla vaikutetaan aivosolujen tai rasvasolujen reseptoreihin syömisen, energiankulutuksen tai rasvasolujen määrän säätelemiseksi ja säädellään sitä kautta ylipainoisten henkilöiden rasvanmuodostusta.

Ciba-Geigy (Basel/Sveitsi) ja Synaptic Pharmaceutical (Paramus, New Jersey, Yhdysvallat) löysivät uuden neuropeptidi Y (NPY)-reseptorin: Y5. Peptidiä muodostuu aivoissa, ja sillä on merkitystä ruokahalun säätelyn kannalta. Se on voimakkain toistaiseksi tunnettu ruokahalun kiihdyttäjä. Tulevissa lihavuuden hoitoon tarkoitetuissa lääkkeissä keskitytään NPY-reseptoriin. Synaptic Pharmaceutical ja Ciba-Geigy ovat jo aloittaneet esikliiniset tutkimukset erilaisilla Y5-reseptoriin kohdistetuilla pienten molekyylien yhdistelmillä. Ensimmäinen neuropeptidi Y:hyn (NPY1) suunnattu lääkeaine (Neurogenin ja Pfizerin yhdessä kehittämä) on tällä hetkellä ihmisillä tehtävien ensimmäisten kliinisten kokeiden vaiheessa.

Pelkästään Yhdysvalloissa kuluttajat käyttävät 43 miljardia ecua laihdutusvalmisteisiin kuten erikoisdieetteihin ja vapaasti myytäviin valmisteisiin, vaikka tulokset useimmiten jäävät lyhytaikaisiksi. Eräät markkina-asiantuntijat arvioivat, että Food and Drug Administrationin toukokuussa 1996 hyväksymän, lihavuuden hoitoon tarkoitetun lääkkeen Reduxin vuotuinen myynti nousee jopa 430 miljoonaan ecuun. Ottaen huomioon tällaisten lääkkeiden huomattavat markkinamahdollisuudet ei ole ihme, että näillä voimakkaasti kilpailluilla markkinoilla toimii useita yrityksiä ja niillä kehitetään runsaasti erilaisia lääkehoitoja.

b) *Orlistatin kehittäminen*

Orlistat kehitettiin farmaseuttisille tuotteille tavanomaiseen tapaan:

Esikliiniset testit:

Yrityksen tekemät laboratorio- ja eläinkokeet, joilla pyritään osoittamaan yhdisteen biologinen vaikuttavuus ja arvioimaan sen turvallisuus. Tämä vaihe voi kestää kahdesta neljään vuoteen.

Kliiniset kokeet, vaihe I:

valitaan 20 – 80 tervettä vapaaehtoista koehenkilöä, joilla testataan ennen kaikkea turvallisuutta ja annostelua. Tämän lisäksi tutkitaan imeytymistä, jakautumista kehossa ja lääkeainevaihdunta.

Kliiniset kokeet, vaihe II:

Lääkkeen tehokkuutta tutkitaan 100 – 300 vapaaehtoisen potilaan avulla.

Kliiniset kokeet, vaihe III:

Lääkkeen tehokkuutta ja sivuvaikutuksia tutkitaan 1 000 – 3 000 potilaan avulla (enimmäkseen klinikoissa ja sairaaloissa).

Kliiniset kokeet (vaiheet I, II ja III) voivat kestää viidestä seitsemään vuoteen.

Luvan hakeminen uudelle lääkkeelle:

Kun tuotteen turvallisuus ja tehokkuus on osoitettu kokeissa, yritys hakee asianomaiselta viranomaiselta lupaa saattaa uusi lääke markkinoille. Luvanhakuprosessi voi kestää kaksi vuotta.

Luvan myöntäminen:

Tuotetta aletaan tarjota markkinoilla heti, kun siihen on saatu lupa.

Keskimäärin 5 yhdistettä 5 000:sta läpäisee esikliinisen ja kliinisen vaiheen, ja ainoastaan yhdelle näistä viidestä myönnetään lopulta myyntilupa. Esikliinisistä testeistä myyntilupaan voi kulua yli kymmenen vuotta, ja kustannukset lääkkeen kehittämisestä markkinoille saattamiseen asti voivat nousta yli 450 miljoonaan ecuun.

Itävallan mukaan ensimmäiset laboratoriokokeet Orlistatilla aloitettiin vuonna 1986. Aine, jota on tarkoitus myydä Yhdysvalloissa tuotenimellä "Xenical", estää tehokkaasti lipaasien muodostumista suolistossa ja vaikuttaa siten, että noin 30 prosenttia ravinnon mukana saadusta rasvasta ei imeydy.

Vuoden 1992 alussa saatiin päätökseen 400 ylipainoisella henkilöllä tehdyt vaiheen II kliiniset kokeet ja siirryttiin vaiheeseen III. Vaiheen III kokeet tehtiin ilmeisesti vuonna 1993. Joulukuussa 1996 Roche haki Food and Drug Administrationilta lupaa saattaa uusi lääke markkinoille.

Yritys kuvaa Xenicalia yhdeksi tärkeimmistä tuotteistaan, jonka mainonta suunnataan lääkäreille, terveydenhoitoalan laitoksille ja kuluttajille. Eräiden tarkkailijoiden mukaan vuotuinen liikevaihto voi olla noin 450 miljoonaa ecua.

D. **EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn kulku**

Kuten edellä jo mainittiin, komissio pyysi EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti Itävallan hallitusta toimittamaan huomautuksensa. Komissio ilmoitti muille jäsenvaltioille ja niille, joita asia koskee, menettelyn aloittamisesta, ja antoi niille tilaisuuden esittää asiaa koskevat huomautuksensa, joita ei kuitenkaan saapunut yhtään kappaletta.

Itävallan hallituksen vastaus

Itävallan viranomaiset esittivät huomautuksessaan, että tuet olisi hyväksyttävä seuraavista syistä:

a) Tutkimus- ja kehitystuki

— Yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävästä valtion tuesta koskevissa yhteisön puitteissa ei oteta huomioon farmaseuttisten tuotteiden erityisominaisuuksia. Ne voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka kestävät vähintään kymmenen vuotta: "Research Concept Phase" (suunnitteluvaihe), esikliiniset kokeet ja kliiniset kokeet. Viimeinen vaihe voidaan jakaa edelleen kolmeen alavaiheeseen, joista viimeiseen osallistuu runsaasti koehenkilöitä (useita tuhansia).

— Tutkimus on vuonna 1996 annetuissa yhteisön puitteissa tarkoitettua "teollista tutkimusta" ja "kilpailua edeltävää kehittämistoimintaa", koska ilmoituksen tekohetkellä Orlistatin markkinoille saattaminen oli vielä usean vuoden päässä.

  Tämän lisäksi "Research Concept Phase", esikliiniset kokeet ja kliinisten kokeiden kaksi ensimmäistä vaihetta kuuluvat "teolliseen tutkimukseen" senkin vuoksi, että on edelleen olemassa huomattava riski, että tuote ei läpäise kliinisten kokeiden viimeisiä vaiheita. Sitä paitsi kliinisten kokeiden kolmas vaihe kuuluu "kilpailua edeltävään kehittämistoimintaan".

— Muiden lääkevalmistajien rasva-aineenvaihduntaa koskevat tutkimukset poikkeavat vaikutukseltaan Orlistatista.

— Kannustava vaikutus on ilmeinen, koska HLR ei olisi perustanut "Hydoxy-Beta-Lactonia" valmistavaa tuotantolaitosta CL:n yhteyteen, ellei se olisi uskonut saavansa tähän valtion tukea.

— Tuki on tarpeen hankkeen korkeiden kehittämiskustannusten, erityisten rahoituksellisten ja taloudellisten riskien sekä sen erittäin innovatiivisen luonteen vuoksi.

b) Ympäristönsuojelutuki

— Itävallan viranomaisten mukaan HLR toteuttaa CL:n tehtaalla ympäristönsuojelutoimenpiteitä, jotka ylittävät Itävallassa vaaditun ympäristönsuojelun tason.

— Itävalta on antanut tarkempia tietoja tukeen oikeuttavista kustannuksista ja taloudellisesta hyödystä, jota yritykselle koituu ympäristönsuojelutoimenpiteiden toteuttamisesta.

c) CL:n henkilöstön koulutukseen tarkoitetussa uudelleenkoulutustuessa on kyse yleisestä toimenpiteestä, joka ei kohdistu tiettyyn alueeseen, alaan tai yksittäiseen yritykseen.

d) Mahdollisesta epäsuorasta tuesta CL:lle Itävalta toteaa, että ilmoitetut tuet voidaan hyväksyä tutkimus- ja kehitystukena sekä ympäristönsuojeluun tarkoitettuna tukena. Tämän vuoksi kysymys siitä, että hyötyykö CL todellisuudessa HLR:lle tarkoitetusta tuesta, on turha.

II. **OIKEUDELLINEN ARVIOINTI**

A. **Tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille**

EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan nojalla — jollei sopimuksessa toisin määrätä — jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa luetellaan ne tuet, jotka soveltuvat yhteismarkkinoille.

Perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa nyt käsiteltäviin tukiin niiden luonteen, tarkoituksen ja soveltamisalan vuoksi. Muita tukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina 92 artiklan 3 kohdan nojalla. Tämä soveltuvuus on arvioitava koko yhteisön tasolla eikä yksittäisen jäsenvaltion tasolla.

Myöskään 92 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdan poikkeusmääräykset eivät sovellu tähän tapaukseen, koska investointia ei toteuteta tuettavalla alueella, kyseessä ei ole tuki Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen eikä tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen.

Komissio on vahvistanut tutkimus- ja kehitystoimille ja ympäristönsuojelutoimille yhteisön puitteet, joissa määrätyillä perusteilla arvioidaan tällaisten tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille ja rajoitetaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan jättämää liikkumavaraa.

Tämän vuoksi komission on tutkittava, vastaavatko suunnitellut toimenpiteet yhteisön puitteiden tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävästä ([1]) valtion tuesta yhteisön suuntaviivat ympäristönsuojeluun myönnettävälle valtion tuelle arviointiperusteita.

B. **Tutkimus- ja kehitystuen soveltuvuus yhteismarkkinoille**

Tutkimus- ja kehitysohjelma käsittää vaiheet tutkimussuunnitelmasta kliinisiin kokeisiin (vaihe III). Tuen suuruudeksi on suunniteltu 300 miljoonaa Itävallan šillinkiä. Lääkkeen kehittämisen kokonaiskustannukset yritys arvioi 4 354 miljoonaksi Itävallan šillingiksi.

a) *Tukien tarpeellisuus*

Vaikka hanke aloitettiin jo vuonna 1986, Itävallan viranomaiset ilmoittivat suunnitellun valtion tuen vasta lokakuussa 1995, kun Orlistatin tehokkuuden lihavuuden hoidossa osoittanut vaihe II (esikliiniset kokeet) oli ohi (1992) ja vaihe III eli kokeet lukuisilla lihavuudesta kärsivillä potilailla oli aloitettu.

Nyt myös vaihe III — kliiniset kokeet — on saatu päätökseen, ja lupaa saattaa lääke markkinoille odotetaan vuonna 1999. Koska tutkimushanke on jo saatu onnistuneesti päätökseen, on HLR:lle jo päättyneeseen tutkimus- ja kehityshankkeeseen nyt myönnettävää tukea pidettävä ensisijaisesti toimintatukena.

Vaihe III (kliiniset kokeet) oli aloitettu jo ilmoittamisajankohtana lokakuussa 1995, ja yli puolet lääkkeen kehittämishankkeeseen käytettävästä ajasta ja rahallisesta panostuksesta oli jo toteutettu. Tässä tilanteessa on selvää, että HLR oli aloittanut hankkeen omalla vastuullaan odottamatta saavansa valtion tukea. Yhteisön puitteiden tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävästä valtion tuesta 6.3 kohdassa komissio kehottaa jäsenvaltioita ilmoittamaan tuen tarpeellisuuden ja sen kannustavan vaikutuksen ja vahvistamaan, että kyse ei missään tapauksessa ole toimintatuesta. Nyt käsiteltävästä tapauksesta komissio on sitä mieltä, että Itävalta ei ole osoittanut tuen tarpeellisuutta.

b) *Tutkimus- ja kehitysvaiheet*

Tutkimushankkeiden jakamien vaiheisiin (perustutkimus, teollinen tutkimus, kilpailua edeltävä kehittämistoiminta) osoittaa suunnitellun tuen markkinaläheisyyden ja auttaa määrittämään tuen korkeimman sallitun intensiteetin. Perustutkimusta ja teollista tutkimusta voidaan siten tukea enemmän kuin lähempänä markkinointivaihetta olevaa kilpailua edeltävää kehittämistä, jonka suhteen vaara kilpailun ja kaupan vääristymisestä on suurempi. Tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö etenkin runsaasti tutkimusta ja kehittämistä käsittävillä aloilla työskentelevät yritykset kävisi tavanomaisessa toiminnassaan läpi jokaista tutkimus- ja kehittämisvaihetta, jos ne haluavat pysyä kilpailukykyisinä tai saavuttaa kilpailuetuja.

Jopa lääketeollisuudessa, jossa uuden tuotteen kehittäminen kestää erityisen kauan, hankkeiden jakaminen perustutkimukseen, teolliseen tutkimukseen ja kilpailua edeltävää kehittämistoimintaan jättää runsaasti mahdollisuuksia erilaisille tulkinnoille. Tässä yhteydessä on erityisesti otettava huomioon tieteellinen taso ja teknologiset suuntaukset.

Julkiseen rahoitukseen oikeuttavan tutkimus- ja kehitystoiminnan perusominaisuudet on määritelty yksiselitteisesti ja niitä voidaan käyttää arvioitaessa tutkimus- ja kehitystuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

”Perustutkimus” (jolle voidaan myöntää sataprosenttista tukea) ei saa olla sidottu tietyn yrityksen teollisiin tai kaupallisiin tavoitteisiin; tutkimustulokset on saatettava laajaan jakeluun (sellaisen ajan kuluessa, jonka ansiosta koko toellisuudenala voi saada niistä osansa). ”Kilpailua edeltävä kehittämistoiminta” käsittää tutkimustoiminnan (tuen intesiteetti enintään 25 prosenttia), mukaan lukien ensimmäisen prototyypin luominen ja ensimmäiset esittely- ja pilottihankkeet, edellyttäen, että näitä ei voida

([1]) EYVL C 72, 10.3.1994, s. 3

muuttaa teollisiksi sovelluksiksi tai käyttää kaupallisiin tarkoituksiin. Näihin nimenomaan eivät kuulu tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin tehdyt rutiiniluonteiset tai säännöllisesti tehtävät muutokset, vaikka nämä muutokset sisältäisivät parannuksia.

Kuten edellä todetaan, Orlistat-hankkeessa on kyse farmasian teollisuudelle tyypillisestä lääkkeen kehittämisestä, ja siten hankkeen aloitusaikaan kyseessä oli yrityksen strategisesta päätöksestä seuraava tavanomainen ja jatkuva liiketoiminta jo kauan tavoitteena olleen lihavuuden hoitoon tarkoitetun lääkkeen kehittämiseksi, jonka yritys oli aloittanut jo viisi kertaa ja keskeyttänyt eri syistä. HLR:n lääkealalla ollaan sitä mieltä, että esikliininen tutkimus ja lääkkeen kehittäminen ovat kaksi täysin eri toiminta-alaa, joista sen vuoksi vastaavat eri osastot (lähde: Rochen vuosikertomus 1995). Yrityksen mukaan kaikki tutkimustoiminta aina lääkkeen kliinisistä kokeista valvontakysymyksiin niputettiin yhteen toiminnan tehostamiseksi ja optimoimiseksi. Hankkeesta ilmoitettiin vasta, kun vaiheen III (kliiniset kokeet) aloittamisesta oli jo kulunut runsaasti aikaa, ja HLR itse näyttää pitävän tätä vaihetta ennemmin tavanomaisena liiketoimintana kuin tutkimuksena.

Tämän vuoksi komissio ei voi ymmärtää Itävallan käsitystä, että toiminta voitaisiin katsoa ”teolliseksi tutkimukseksi” ja ”kilpailua edeltäväksi kehittämistoiminnaksi” vuonna 1996 annettujen yhteisön puitteiden mukaisessa merkityksessä. Kyseessä ei myöskään ole vuonna 1996 annetuissa yhteisön puitteissa tarkoitettu ”soveltavan tutkimuksen ja kehityksen” tukeminen.

c) *Tukien kannustava vaikutus*

Tukien kannustavaa vaikutusta, jonka tulisi saada yritykset harjoittamaan tutkimus- ja kehitystyötä tavanomaisen jokapäiväisen toimintansa lisäksi, käsiteltiin jo hankkeen ilmoittamisen yhteydessä lokakuussa 1995. Tämä kannustava vaikutus määritettiin tarkkaan sekä vuoden 1986 ([1]) että vuoden 1996 yhteisön puitteissa tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävästä valtion tuesta ja samalla painotettiin, ettei kyse missään tapauksessa saa olla toimitatuesta.

Edellä alalle tyypilliseksi todettu Orlistatin kehittäminen oli ilmoituksen tekohetkellä edennyt jo pitkälle. Markkinanäkymät olivat sellaiset, että jokainen lääkevalmistaja olisi aloittanut lihavuuden hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden tutkimisen. Samantyyppisiä lääkkeitä on jo markkinoilla, ja tutkimustoiminta on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti lihavuuteen vaikuttavan geenin löytymisen jälkeen.

Näistä syistä komissio ei yhdy Itävallan väitteeseen, että sellaisena kuin hanke oli vuonna 1995, siihen olisi liittynyt tavanomaista suurempia kustannuksia ja riskejä, joiden vuoksi se olisi ollut erityisen kunnianhimoinen ja edellyttänyt yritykseltä tavanomaisen toiminnan ylittäviä t&k-pyrkimyksiä. Tosin tuen myöntäminen lokakuussa 1995 olisi todennäköisesti vähentänyt lihavuuden hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden kehittämiseen liittyvää tavanomaista kaupallisen epäonnistumisen vaaraa, koska valtio olisi tukenut hanketta, jonka yritys olisi toteuttanut joka tapauksessa pysyäkseen kilpailukykyisenä tai saadakseen kilpailuetua.

Tuen kannustava vaikutus oli erittäin epätodennäköinen siinä vaiheessa, kun tuesta ilmoitettiin komissiolle lokakuussa 1995, ja tällä hetkellä se voidaan varmuudella sulkea pois. Komissio on sitä mieltä, että Itävalta ei ole osoittanut tuella olevan kannustavaa vaikutusta.

Koska suunniteltu tutkimus- ja kehitystuki ei täytä voimassa olevien yhteisön puitteiden perusteita, se ei sovellu yhteismarkkinoille.

C. Ympäristönsuojelutuen soveltuminen yhteismarkkinoille

a) *Toimenpiteet*

HLR on tarjoutunut toteuttamaan lisätoimenpiteitä, jotka Itävallan viranomaisten mukaan ylittävät selvästi Itävallan ympäristönormit samoin kuin HLR:n itse tavallisesti edellyttämän tason. Linzin kaltaista kemian alan yritystä koskevat ympäristömääräykset ovat osa liittovaltion oikeutta, joka koskee koko Itävaltaa.

HLR:n tarjous laissa määrättyjen normien ylittävistä ympäristönsuojelutoimista perustui olettamukseen, että Itävallan viranomaisten lupaama tuki todella maksetaan, ja sen vuoksi niitä on pidettävä lisätoimenpiteinä, joita HLR ei toteuttaisi ilman valtion tukea.

Suunnitteilla on kolmenlaisia ympärisrönsuojelutoimenpiteitä: viisi toimenpidettä ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi vahinkotapauksissa, kolme vesiensuojelutoimenpidettä ja seitsemän ilmansuojelutoimenpidettä.

Seuraavassa luetellaan yksittäiset toimenpiteet ja suunnittelut tuet (miljoonaa Itävallan šillinkiä):

([1]) EYVL C 83, 11.4.1986, s. 2

Kuvaus	Lisä-investoinnit	Tukimäärä	(Brutto-)intensiteetti (prosentteina)
Viisi toimenpidettä ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi vahinkotapauksissa			
1.1 Tuotantorakennusten käyttö säilytykseen	30,1	9,03	30
1.2 Paineenpurkaussäiliöt	4,95	1,485	30
1.3 Paineenkestävät laitteet	47,5	12,6	26,53
1.4 Täysautomaattinen ohjaus	51,5	15	29,13
1.5 Erillinen varasto butyylilitiumille	7,1	1,5	21,13
Kolme vesiensuojelutoimenpidettä			
2.1 Talteenottosäiliöt tuotantotasoille	4,7	1,41	30
2.2 Jätevesien erottelu	28,4	5,67	19,96
2.3 Jätevesien kemiallinen käsittely	14,9	3,3	22,15
Seitsemän ilmansuojelutoimenpidettä			
3.1 Poistoilma	65,6	16,2	24,70
3.2 Liuottimet	110	0	0
3.3 Lämmön talteenotto	4	0	0
3.4 Hajapäästöjen välttäminen	13	3,9	30
3.5 Glovebox	15,8	4,5	28,48
3.6 Vähän päästöjä aiheuttava näytteenotto	1,692	0,507	30
3.7. Magneettikytkentäiset tyhjöpumput	0,96	0,289	30 %

Toimenpiteet 3.2 ja 3.3 eivät oikeuta tukeen, koska ne alentavat huomattavasti yrityksen kustannuksia.

Itävallan viranomaiset ovat toimittaneet perusteellisia tietoja kaikkiin lisätoimenpiteisiin liittyvistä määräyksistä, normien täyttämisen edellyttämistä investoinneista, lisätoimenpiteiden lajista ja niihin liittyvistä investoinneista, suunnitellusta tukimäärästä ja tuen suhteellisesta osuudesta tukikelpoisista kustannuksista.

b) *Toimenpiteet ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi vahinkotapauksissa*

Itävallan esittämä ensimmäinen toimenpidekokonaisuus koskee ympäristövahinkojen ehkäisemistä vahinkotapauksissa. Jo menettelyn aloittamisen yhteydessä komissio totesi, että sen on ”uusia ympäristönäkökohdat huomioon ottavia investointeja koskevassa arviossaan (. . .) omaksuttava tiukempi kanta sen välttämiseksi, että yritys saa ympäristökustannusten varjolla tukea toteuttaakseen investointeja, jotka se toteuttaisi joka tapauksessa”.

Komissio jatkoi: ”Ei esimerkiksi ole ajateltavissa, että yritys rakentaisi tuotantolaitoksia, jotka eivät vastaa markkinoilla käytössä olevaa turvallisuuden enimmäistasoa. Siksi on vaikea hyväksyä tukea tämän turvallisuustason saavuttamiseen.” Lopuksi komissio totesi, että ”niitä toimenpiteitä koskevaa tukea, jolla pyritään parantamaan työntekijöiden suojelua tai terveyttä tai jotka merkitsevät yritykselle tehokkuuden parantamista tai kustannusten alentamista, ei voida katsoa vaatimusten mukaiseksi, koska kyseiset toimenpiteet olisi pitänyt toteuttaa joka tapauksessa.”

Toisin kuin muita toimenpiteitä, joiden suhteen Itävalta on ilmoittanut ympäristötukia, ensimmäistä toimenpidekokonaisuutta ei perustella sillä, että se vähentäisi tavanomaisessa tuotannossa ympäristöön pääseviä haitallisia aineita, vaan kuten tavoitteenasettelussa selvästi ilmaistaan, tarkoitus on vähentää sekä räjähdysvaaraa että haitallisten aineiden päästöjä tehtaalla esiintyvien vahinkotapausten yhteydessä. Näiden toimenpiteiden päätavoite on estää katastrofit ja minimoida henkilövahingot (esimerkiksi työntekijöiden, lähiseudun asukkaiden), eikä niillä pyritä ensisijaisesti vähentämään ympäristövahinkoja.

Vaikka ehdotetut toimenpiteet ylittävät Itävallassa pakolliset normit, ei tuen tarpeellisuutta voida perustella, koska onnettomuuksien ehkäiseminen on yrityksen velvollisuus ja onnettomuustapauksessa sen on vastattava seurauksista. Komission mielestä valtion tukea ei pidä myöntää yritysten velvollisuuksien korvaamiseksi.

Itävalta ei ole perustellut, miksi se pitää toimenpiteitä ensisijaisesti ”ympäristönsuojelullisina” ja siten tukikelpoisina, vaikka uuden kemiantehtaan perustamisen yhteydessä voidaan ilman muuta edellyttää uusimman tekniikan käyttöä.

Kuten jo todettiin, komissio katsoo, että paras mahdollinen turvatekniikka on yrityksen oman edun mukaista. Yleisen mielipiteen aiheuttaman paineen huomioon ottaen yritykseltä voidaan odottaa, että se analysoi riskit perusteellisesti ja toteuttaa soveltuvat toimenpiteet onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Turvallisuus ja onnettomuuksien ehkäisy ovat ilman muuta kaikille kemianalan yrityksille tärkeitä asioita, koska onnettomuudet aiheuttavat mitä todennäköisimmin suuria korvausvelvoitteita, yrityksen maine kärsii ja tuotanto laskee.

Turvallisuusnäkökohtien suuri merkitys HLR:lle ilmenee myös yrityksen omista julkaisuista. Esipuheessaan kertomukseen ”Safety and Environment Protection at Roche: Group Report 1995” hallituksen puheenjohtaja toteaa seuraavaa (käännös): Mahdollisten onnettomuusvaihtoehtojen jatkuva selvittäminen johti asenteenmuutokseen. Sen sijaan, että yritykset odottaisivat passiivisina vahingon tapahtumista, ne ryhtyivät yhä useimmin ehkäiseviin toimenpiteisiin. Riskianalyysistä muodostui tärkein työkalu mahdollisten heikkouksien tunnistamiseksi. Siitä on nyt tullut kaikissa yrityksissä ja kaikissa työvaiheissa yleinen käytäntö, jonka ansiosta kemistit ja insinöörit voivat arvioida mahdolliset vahingot ja niiden seuraukset ja siten pienentää riskiä sopiven teknisten, organisatoristen ja henkilöstöllisten menetelmien avulla.

Hallituksen puheenjohtaja totesi myös seuraavaa (käännös): Meille turvallisuus ja ympäristönsuojelu eivät ole vain valtion ja julkisuuden asettama velvoite, vaan myös erottamaton osa yritystoimintaamme. Turvallisuusnäkökohdilla on kemianteollisuudelle yleisesti ja HLR:lle erityisesti suurta merkitystä, mikä vahvistetaan kertomuksen lopussa, jossa yritys ilmoittaa aikomuksensa (käännös) ”Tietoomme on esitettävä sellaisella tavalla, että niitä ymmärtävät erikoistuneiden asiantuntijoiden lisäksi myös työntekijämme, asiakkaat, osakkeenomistajat ja muut asianosaiset, joiden on saatava niistä taustatietoja ymmärtääkseen kokonaistilanteen ja voidakseen arvioida yrityksen tietoja.”

Koska turvatoimenpiteet onnettomuuksien ehkäisemiseksi vahinkotapauksissa ovat olennainen osa HLR:n yritystoimintaa, ei ole osoitettu, että tällaiset toimet edellyttäisivät valtion tukea. Suunniteltuille turvatoimille (kohdat 1.1 — 1.5 taulukossa) myönnettävää valtion tukea on sen vuoksi pidettävä ympäristönsuojeluun myönnettävää tukea koskevissa yhteisön puitteissa tarkoitettuna yleisenä investointitukena eikä siihen siten voida soveltaa kyseisiä yhteisön puitteita. Tämän vuoksi suunniteltuille turvatoimenpiteille ehdotetut tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.

c) *Vesien- ja ilmansuojelutoimenpiteet*

Vesiensuojelutoimenpiteillä on tarkoitus alentaa merkittävästi päästöjä Tonavaan. Siten esimerkiksi liuottimien ja fenyylietylamiinin kaltaisten jäännösaineiden päästöt lopetetaan, vaikka ne ovat vielä sallittuja voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaan. Samoin orgaanisten halogeeniyhdisteiden (AOX) määrää jätevesissä vähennetään yli 75 prosentilla.

Ilmansuojelutoimenpiteillä on tarkoitus lopettaa kokonaan hiilivety- ja lämmönsiirtoöljypäästöt sekä vaarallisen pölyn ja liuottimien pääsy ilmakehään, vaikka ne ovat vielä sallittuja voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaan. Muilla toimenpiteillä on tarkoitus vähentää kaasun karkaaminen ympäristöön. Myös tämän suhteen mennään voimassa olevia normeja pidemmälle.

Investointeja, joilla saavutetaan voimassa olevat normit huomattavasti ylittävä ympäristönsuojelun taso, voidaan tukea enintään 30 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista kattavalla tuella. Tähän tarkoitukseen myönnettävän tuen määrän on oltava oikeassa suhteessa tuen avulla saavutettavaan parempaan ympäristönsuojeluun ja tähän tarvittaviin investointeihin.

Tässä yhteydessä on tarkasteltava kustannussäästöjä tai muita etuja, joita investoijalle investoinneista koituu. Ne on vähennettävä lisäinvestointien määrästä tukikelpoisten kustannusten selville saamiseksi. Vastaavasti yrityksen kustannukset on lisättävä investointimäärään.

Otettuaan huomioon Itävallan viranomaisten laskuvirheen, jossa yrityksen kustannussäästöt vähennettiin tukimäärästä eikä lisäinvestointien määrästä, komissio sai seuraavat yhteisön puitteiden nojalla sallitut tukimäärät (miljoonaa Itävallan šillinkiä):

Kuvaus	Lisä-investoinnit	Tukikelpoiset kustannukset	Tuki (brutto-intensiteetti 30 %)
2.1 Talteenottosäiliöt tuotantotasoille	4,7	4,7	1,41
2.2 Jätevesien erottelu	28,4	25,2	7,56
2.3 Jätevesien kemiallinen käsittely	14,9	14,9	4,47
3.1 Poistoilma	65,6	65,2	19,56
3.2 Liuottimet	110	110	0
3.3 Lämmön talteenotto	4	4	0
3.4 Hajapäästöjen välttäminen	13	13	3,9
3.5 Glovebox	15,8	17	5,1
3.6 Vähän päästöjä aiheuttavat kokeet	1,692	1,692	0,507
3.7 Magneettikytkentäiset tyhjöpumput	0,96	0,96	0,289
Yhteensä	259,05	157,65	42,796

Enintään 42 796 000 Itävallan šillingin suuruinen tuki ylimääräisiä vesien- ja ilmansuojelutoimenpiteitä varten vastaa ympäristönsuojeluun myönnettävää tukea koskevia yhteisön puitteita ja soveltuu sen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna poikkeuksena yhteismarkkinoille.

D. **Koulutus- ja uudelleenkoulutustuki Chemie Linzille**

Menettelyn aloittamisen yhteydessä komissio vaati Itävallan viranomaisia vahvistamaan, että kyseisessä Chemie Linzille (CL) myönnettävässä tuessa oli kyse yleisestä toimenpiteestä.

Toimenpide perustuu ohjeisiin yritysten yleisten koulutustoimenpiteiden tukemiseksi (Itävallan työmarkkinatukilain täytäntöönpanomääräykset eli Durchfürungsbestimmungen zum Arbeitsmarktfördrungsgesetz, Teil B/IVC). Oikeusperustaa muutettiin merkittävästi vuonna 1994, ja se on nykyään työmarkkinapalvelulain (Arbeitsmarktservicegesetz) 33 § yhdessä 34 §:n 2 kohdan 2 ja 4 alakohdan kanssa.

Tuen tarkoitus on lisätä sellaisten henkilöiden pätevyyttä ja ammatillista liikkuvuutta, jotka olivat tulleet yritykseen työmarkkinapalveluiden (valtiollisen työnvälityspalvelun) kautta. Itävallan viranomaisten mukaan tuki ei rajoitu tiettyyn alueeseen, alaan tai yritykseen.

Toisaalta tuki riippuu yksittäistapauksissa työmarkkinapalvelun päätöksestä tuen soveltuvuuden suhteen. Hakemuksen arvioinnissa huomioon otettavia perusteita ovat työpaikkojen vaarantuminen, koulutusta vaativien työttömien palkkaaminen, tuettavan koulutuksen hyödyllisyys myös muualla kuin kyseisessä yrityksessä ja pitkäaikainen työllistämisvelvoite.

Koska tukea ei myönnetä objektiivisten perusteiden nojalla ilman eri toimenpidettä, sitä on pidettävä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisena tukena, koska se vapauttaa yrityksen tavallisen liiketoiminnan yhteydessä syntyvistä kustannuksista.

Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn asiakirjan 172 artiklan 5 kohdan mukaan kaikki EFTAn valvontaviranomaisen ennen liittymispäivää ETA-sopimuksen 61 artiklan mukaisesti tekemät päätökset, jotka kuuluvat liittymisen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamisalaan, ovat liittymisen jälkeen edelleen voimassa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan suhteen, jollei komissio EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan mukaisesti toisin päätä.

Kun koulutustuen oikeusperustaa muutettiin merkittävästi vuonna 1994, siitä olisi pitänyt ilmoittaa EFTAn valvontaviranomaiselle valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden välisen sopimuksen pöytäkirjan 3 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti ([1]). Koska Itävalta ei noudattanut tätä velvoitetta, tukijärjestely katsotaan uudeksi eikä voimassa olevaksi tukijärjestelyksi. Sen lisäksi järjestely on myös laiton, koska se saatettiin voimaan ennen kuin EFTAn valvontaviranomainen (ja sen jälkeen komissio) oli saanut tilaisuuden esittää näkemyksensä järjestelyn yhteensopivuudesta valtion tukea koskevien sääntöjen kanssa.

Tämän vuoksi komissio tutkii ainoastaan CL:lle myönnetyn 5 miljoonan Itävallan šillingin suuruisen yksittäisen tuen, jonka avulla CL:n oli tarkoitus jatkaa työntekijöittensä työllistämistä ja kouluttaa heidät Hydroxy-Beta-Lactonin tuotantoon, eikä ota vielä kantaa varsinaiseen tukijärjestelyyn.

Viisi miljoonaa Itävallan šillinkiä (360 000 ecua) on melko vaatimaton määrä verrattuna vähintään 150 osallistujan koulutusohjelman kustannuksiin, jotka nousevat neljän

([1]) EYVL L 231, 3.9.1994, s. 1

ensimmäisen vuoden aikana 150 miljoonaan Itävallan šillinkiin. Tuen intensiteetti sitä vastoin on 3 prosenttia brutto.

Kyseisellä yksittäisellä toimenpiteellä tuettu koulutus ei ole mitenkään yrityskohtaista ja hyödyttää siten muitakin kuin kyseistä yhtä yritystä. Tämän vuoksi tukea on pidettävä työntekijöille myönnettynä tukena, vaikka CL hyötyy siitä epäsuorasti. CL:n rahallisten ja taloudellisten vaikeuksien ja irtisanomisten vaaran vuoksi kyseisen koulutuksen läpäisseillä yrityksen työntekijöillä on koulutuksen jälkeen paremmat mahdollisuudet saada uusi työpaikka, jos he menettävät nykyisen työpaikkansa.

Komissio on ilmaissut kantansa koulutukseen ja uudelleenkoulutukseen sekä uusien taitojen hankkimiseen työllisyystuen suuntaviivoissa ([1]) seuraavasti: "Jos kyseiset toimenpiteet kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, komissio suhtautuu niihin suurimmassa osassa tapauksia myönteisesti."

Tämän vuoksi komissio pitää suunniteltua tukea CL:n työntekijöiden uudelleen kouluttamiseksi EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusmääräysten mukaisesti yhteismarkkinoille soveltuvana.

E. **Mahdolliset epäsuorat rakennemuutostuet Chemie Linzin hyväksi**

Päätöksessään menettelyn aloittamisesta komissio totesi, että jos kyseiset tuet eivät tutkimus- ja ympäristönsuojelutukina ole voimassa olevien puitteiden eikä EYT:n perustamissopimuksen mukaisia, seuraavaksi niitä on tarkasteltava taloudellisissa vaikeuksissa olevalle yritykselle eli Chemie Linzille myönnettyinä tukina.

Komissio on katsonut, että tutkimus- ja kehitystuki sekä ympäristönsuojelutuki vastaavat osittain EY:n perustamissopimusta, mutta osittain ne ovat myös sen vastaisia. Koska perustamissopimuksen vastaisia tukia ei voida maksaa HLR:lle, eivät ne myöskään voi hyödyttää välillisesti CL:ää, joten tämä näkökohta on vailla merkitystä.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Itävallan suunnittelema 300 miljoonan Itävallan šillingin suuruinen tutkimus- ja kehitystuki yritykselle Hoffmann-La Roche sairaalloisen lihavuuden hoitoon tarkoitetun lääkkeen, Orlistatin, kehittämistä varten on 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltumatonta. Tämän vuoksi sitä ei saa maksaa.

2 artikla

Itävallan ehdottama 39 616 miljoonan Itävallan šillingin tuki yritykselle Hoffmann-La Roche lisätoimenpiteisiin vahinkotapausten vähentämiseksi Linzissä Hydroxy-Beta-Lactonia tuottavan laitoksen toiminnan yhteydessä on 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltumatonta. Tämän vuoksi sitä ei saa maksaa.

3 artikla

Yritykselle Hoffmann-La Roche myönnettävät 42 796 miljoonan Itävallan šillingin tuet Linzin tuotantolaitoksen ylimääräisiä vesien- ja ilmansuojelutoimenpiteitä varten soveltuvat 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille.

4 artikla

Chemie Linzille myönnetty 5 miljoonan Itävallan šillingin yksittäinen tuki työntekijöiden työllistämiseksi ja uudelleenkouluttamiseksi Hydroxy-Beta-Lactonin tuotantoa varten myönnettiin laittomasti, koska sen perustana olevaa järjestelyä ei ilmoitettu Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn asiakirjan 172 artiklan 5 kohdan mukaisesti EFTAn valvontaviranomaiselle.

Rajoittamatta komission kannanottoa yleiseen tukijärjestelyyn Chemie Linzille myönnetty yksittäinen tuki katsotaan 92 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

5 artikla

Itävallan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu Itävallan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 21 päivänä toukokuuta 1997.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen

([1]) EYVL C 334, 12.12.1995, s. 4